

ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικούς καὶ ναύτας τοῦ βασι-
στούλου, καθὼς καὶ τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς, διὰ τὰ
δείγματα τῆς πρὸς τὴν βασι. Κυβέρνησιν πίστεως,
ἄτινα ἔδωκαν καὶ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην. »

Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο δυσπρόστησον ἔτι μᾶλλον
τοῖς περὶ τὸ ὑπουργεῖον καὶ τὴν Αὐλήν' ἐπὶ τοσοῦ-
τον δὲ προσέθη καὶ παρετάθη ἡ δυσμένεια, ὥστε ὁ
Κριεζῆς ἠτοίμασε καὶ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, ἣτις
σώζεται μεταξὺ τῶν ἐγγράφων μου. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους,
παραιτηθέντος τοῦ Μαυροκορδάτου τὸ 1841 μετὰ
βραχυτάτην κυβέρνησιν, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναθέσω-
σιν αὐτῷ τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπουργείου.

Μετασχὼν τὸ 1831 τῆς κατὰ τοῦ Κυβερνήτου ἀν-
ταρσίας, καὶ γενόμενος μάρτυς τῆς ἐπελθούσης κατα-
στροφῆς, ἐφρίσσε πρὸς πᾶσαν ἰδέαν ἐνόπλου ἐπιθέ-
σεως κατὰ τῆς ἐξουσίας. Καὶ μὲν δὲν ἐτύφλωττε πρὸς
τὰς παρεκτροπὰς, ἡξίου ὁμοῦς εἰρηνικὴν τὴν διόρθω-
σιν. Πολλάκις ἐγένοντο αὐτῷ προτάσεις ἀποστασίας·
αὐτὸς ὁμοῦς γελῶν ἔλεγε· « Θέλουν νὰ βάλουν τὸν
τραλὸν νὰ βγάλῃ τ' ὄφειδι ἀπὸ τὴν τρύπαν' ἀλλὰ
ὁ τραλὸς ἔβαλε γινῶσιν καὶ ἡξέυρει ὅτι, δις ἐξκαρ-
τεῖν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ. » Διὰ τοῦτο δὲν ἐπίστευε
ὅτι καὶ ἄλλοι αὐτοῦ φίλοι, οὓς ὑπέθετε συνατωτέ-
ρους, μετεῖχον τῆς συνωμοσίας τοῦ 1843. Τρεῖς ἡ-
μέρας πρὸ τῆς 3 Σεπτεμβρίου, ἐλθὼν πρὸς ἐπίσκε-
ψιν εἰς τοῦ στρατηγοῦ Λόντου, κατέκρινε τὰ ὑπεν-
εργούμενα· ὁ δὲ Λόντος ἀπαρκαθίσθεις ἀνηγέρθη καὶ
ἐκραξεν· « Εἶπέ εἰς τὸν κουμπάρον μου (τὸν ἐπὶ
τῶν στρατιωτικῶν γραμματέα Α. Βλαχόπουλον)
ὅτι μεθαύριον ἐγὼ θὰ εἶμαι γραμματεὺς ἀντ' αὐ-
τοῦ. » Καὶ ὁ μὲν ἐξ Ἰδρας ναύαρχος ἐγάλασε, τοῦ
δὲ Πελοποννησίου στρατηγοῦ ἡ πρόβρῃσις ἐπληρώ-
θη μετὰ τρεῖς ἀκριβῶς ἡμέρας.

Τὸ ἑλληνικὸν κράτος παρωμοίασα καὶ ἄλλοτε
πρὸς εὐρύχωρον κτίριον, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν κατα-
σκευὴν πολλοὶ συνέτρεξαν, ἀρχιτέκτονες τε καὶ τέ-
κτονες καὶ λεπτοουργοὶ καὶ κτίσται καὶ ὑδροφόροι,
καὶ πάντες ὅσων ἡ συνδρομὴ ἀπαιτεῖται πρὸς ἀνέγερ-
σιν μεγάλου οἰκοδομήματος. Πρὸς πάντας ἄρα τού-
τους, καὶ πρὸς τοὺς ἐλαχίστους, διότι καὶ τῶν ἐλα-
χίστων ἡ ἐργασία ἦτο ἀπαραίτητος, ὀφείλεται τι-
μὴ καὶ χάρις. Ὁ Κριεζῆς ὁμοῦς διὰ τε τὴν πολέμι-
κὴν ἀρετὴν, τὴν τόλμην, τὴν φιλοπατρίαν, τὴν φι-
λοτιμίαν καὶ τὰ κατορθώματα ὑπῆρξεν ἐκ τῶν τῆς
πρώτης τάξεως ἐργατῶν, ἐξ ἐκείνων οἵτινες χαράτ-
τουσιν ἰδίᾳ χειρὶ τὸ εὐκλεές αὐτῶν ὄνομα εἰς τὰς
στήλας τῆς ἀθανασίας, καὶ πρὸς οὓς τὰ ἔθνη σπεύ-
δουσι ν' ἀποδώσωσιν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην.

N. Δ.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ

περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Φιλιπῶ ἐξελληνισθείσης
κόμης τῆς Βερενίκης τοῦ Κατοῦλλου.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, κ. Φιλιπῶς,
ἐδωρήσατο ἡμῖν πρὸ μικροῦ ἐν τῇ Πανδώρα τῆς 4
Ιουλίου 1865 τερπνὸν ἀνάγνωσμα, ἑμμετρον μετὰ
φρασιν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ τῆς ἐλεγείας
τοῦ Ῥωμαίου Κατοῦλλου, ἣν οὗτος λέγεται ὅτι με-
τέφρασεν ἐκ τῆς τοῦ Καλλιμάχου εἰς τὴν κόμην τῆς
Βερενίκης ἐλεγείας, ἣτις πλὴν ὀλιγίστων αὐτῆς ἀπο-
σπασμάτων ἐξηρανίσθη ὑπὸ τοῦ χρόνου.

Ὁ κ. Φιλιπῶς εἶναι εὐγνωμοσύνης ἄξιος, διότι,
ὑποκλέπτων τὸν ἐκ τῶν πολλῶν τῆς διδασκαλίας
ἀσχολιῶν ὑπολειπόμενον αὐτῷ πρὸς ἄνεσιν χρόνον,
δαπανᾷ τοῦτον ἐνίοτε εἰς φιλολογικὰς ἐργασίας χρη-
σίμους καὶ ἄλλοις πλὴν τῶν ἀκρατῶν αὐτοῦ.
Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ περὶ τῆς ὀλίγης, ἣτις ὅσον τοῖς
μὴ ἐνδιατρίβουσιν εἰς τὴν μελέτην τῶν δύο ἀρχαίων
γλωσσῶν φαίνεται ἴσως ἄχαρις, τασοῦτον εὐπρόσδε-
κτος εἶναι τοῖς ἐξ ἐπαγγέλματος φιλολόγοις, περ' οἷς
nihil in studiis parvum. Οἱ τοιοῦτοι χάριτας οὐ
μικρὰς ἔχομεν τῷ κ. Φιλιπῶ, διότι αὐτὸς μετ' ἄλλων
τινῶν, ὀλιγίστων ὁμοῦς, ἐκ τῶν προσκυτέρων διδα-
σκάων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, τηροῦσιν ἀδιάφρακτον
τὴν ἄλυσιν τῶν περὶ ἡμῖν ἐλληνιστῶν, οἵτινες ἀνω-
θεν καὶ ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν γλῶσσαν πρα-
κτικῶς ἀσκούντες ἐν τῷ πεζῷ καὶ ἐμμετρῷ λόγῳ,
μετέδιδον αὐτὴν τοῖς νέοις· ἐν ᾧ οἱ νεώτεροι τῶν
ἡμετέρων λογίων, ἐπὶ τὸ πραγματικὸν τῆς ἑλληνι-
κῆς φιλολογίας μᾶλλον στρέφοντες τὴν προσοχὴν
ἢ ἐπὶ τὸ λεκτικόν, τοσοῦτον ὀλιγοῦσι τῆς πρακτι-
κῆς ἀσκήσεως τῆς ἀρχαίας ἡμῶν γλώσσης, ὥστε εὐ-
ἀριθμοὶ εἶσι νῦν οἱ δυνάμενοι νὰ γράψωσιν αὐτὴν.
Κλιπίζομεν ὁμοῦς ὅτι δὲν ἀπέχει μακρὰν ὁ χρόνος,
καθ' ἃν καὶ ἡμεῖς, συνιδόντες τὴν ἑλλειψιν ταύτην,
ἐξ ἧς οὐ μικρὰ μομφὴ προσγίνεται ἡμῖν, ὑπολειπο-
μένοις ἐν τούτῳ τῶν ἀλλογλωσσῶν Γερμανῶν καὶ
Ἄγγλων, οἵτινες οὐδέποτε ἔπαυσαν γράφοντες καὶ
πρακτικῶς ἀσκούντες τοὺς νέους εἰς τὴν γραφὴν
τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου, θέλομεν ἐπανέλθει εἰς τὴν κα-
λὴν συνήθειαν τῶν ἀρχαιοτέρων ἡμῶν διδασκάλων.
Διότι τοῖς πᾶσι δῆλον νομίζομεν εἶναι ὅτι ἡ γραφὴ
τῆς ἀρχαίας ἡμῶν γλώσσης, ἣτις πρέπει νὰ διδά-
σκηται ἐν τοῖς Γυμνασίοις μάλιστα καὶ τῷ φιλολο-
γικῷ τοῦ Πανεπιστημίου φροντιστηρίῳ, συντελεῖ
πλεῖστον ὅσον καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ κανονικὴν
ῥύθμισιν τῆς νέας ἡμῶν γλώσσης· ἡ δὲ παντελής ἀ-
γνοια τῆς ἀρχαίας, ἢ ἡ μετρία αὐτῆς γνώσις, εἶναι
ἐν μέρει αἰτία τῆς ὑπαρχούσης ἀναρχίας ἐν τῇ γρα-

φομένη ἡμῶν γλώσση, ἦν ἕκαστος κατὰ τὸ δοκοῦν γράφει καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ κανονίσῃ καὶ βυθμίσῃ.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἀσμένως εἶδομεν τὰ πρὸ μικροῦ ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Φιλίππου Ἰωάννου φιλολογικὰ πάρεργα καὶ τὴν μετάφρασιν ταύτην τῆς τοῦ Κατούλλου ἐλεγείας, ἣν ἐφιλοπόνησεν ὁ κ. Φιλητᾶς, περὶ ἧς ἐρχόμεθα νὰ εἰπώμεν ὀλίγα.

Ἐκ τε τοῦ προτασσομένου προλόγου, ἐνθα ἐκτίθεται ἡ ἱστορία καὶ ὑπόθεσις τῆς ἐλεγείας ταύτης, καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων τῆ μεταφράσει σχολίων πείθεται ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ κ. Φιλητᾶς σπουδαίως ἐπαλήθευσε τὸ ἔργον, μελετήσας πολλοὺς τῶν περὶ τοῦ ποιήματος τούτου γραψάντων· ἡ δὲ ἑλληνικὴ μετάφρασις μαρτυρεῖ τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ τὴν ἰσχυρὰν ἐφρασιν νὰ προσεγγίσῃ αὐτὴν ὅσον αἰὼν τε εἰς τὸ πρωτότυπον· διὸ καὶ τὰ σωζόμενα τῆς ἀπολεσθείσης ἐλεγείας τοῦ Καλλιμάχου ἀποσπάσματα συναγαγὼν, παρενέβαλεν εἰς τὴν μετάφρασιν του ὅπου ἡ ἔννοια συνεχῶς, καὶ πανταχοῦ προσπαθεῖ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇ τοῦ ῥωμαϊκοῦ κειμένου, ἀποπειρώμενος μάλιστα νὰ μεταδιβάσῃ εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὰς ἐννοίας τοῦ Ῥωμαίου ποιητοῦ δι' ἰσαριθμῶν στίχων καὶ λέξεων, μεταφράζων, ὅσον ἐγχειρεῖ, λέξιν πρὸς λέξιν τὸ πρωτότυπον. Ἡ τοιαύτη ὁμῶς ἀκρίβεια καθιστᾷ πολλοῦ τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν τραχεῖαν καὶ ἐνίοτε δυσνόητον· ὥστε ὁ ἀναγνώστης ἀναγκάζεται ν' ἀνατρέξῃ εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν κείμενον, ἵνα εὕρῃ τὴν ἀληθῆ τῶν λέξεων ἔννοιαν. Διὰ τοῦτο, νομίζομεν, ἀναγκαῖον ἦτο νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ῥωμαϊκὸν κείμενον ἀπέναντι τῆς μεταφράσεως. Ἡ προσθήκη τούτου ἦτο καὶ δι' ἄλλον λόγον, οὐχ ἦττον σπουδαῖον, ἀναγκαῖα.

Γνωστὸν ὅτι ἡ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ποιήσις, ὡς ἐπιτετηδευμένη καὶ οὐ φυσικὴ, ἀλλὰ μᾶλλον τεχνικὴ, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἐκ μιμήσεως τῆς ἀρχαίας προελθούσα, εἶναι λίαν σκοτεινὴ, καθόσον μάλιστα οἱ ποιηταὶ αὗτοι ἠρέσκοντο νὰ ἐπιδεικνύωσι πολυμαθεῖαν ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτῶν καὶ γνῶσιν σπανίων καὶ μεμονωμένων ἱστορημάτων καὶ μυθολογημάτων. Τούτου ἕνεκα πᾶσα ἡ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ποιήσις στερεῖται τῆς φυσικῆς ἐκείνης ἀφελείας καὶ χάριτος καὶ σαφηνείας, ἧτις εἶναι πρῶτιστος χαρακτήρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ποιήσεως, καὶ ὡς τοιαύτη δεῖται πολλῶν σχολίων καὶ ἐρμηνειῶν. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ ῥωμαῖοι ποιηταί, μάλιστα οἱ ἐλεγειοποιοί, ὅσοι ἢ μετέφρασαν τὰ τῶν Ἀλεξανδρινῶν, ἢ κατὰ μίμησιν τούτων ἐποίησαν ἴδια ποιήματα, ἔχουσι τὰς αὐτὰς τῶν Ἀλεξανδρινῶν ιδιότητας, καὶ εἰσι διὰ τοῦτο σκοτεινοὶ καὶ δυσνόητοι. Αὐτὸ τοῦτο παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ ὑπὸ Κατούλλου μεταφραθείσῃ ἢ κατὰ μίμησιν τῆς τοῦ Καλλιμάχου εἰς τὴν κόμην τῆς Βε-

ρυκτικῆς ποιηθείσης ἐλεγείας. Φύσει λοιπὸν σκοτεινὴ οὖσα, ἦτο δυσνόητος τοῖς ἀναγνώστασι καὶ ἀντιγραφεῦσι, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ κείμενον παρεξέφρησαν κατὰ μικρὸν γραφικί, αἵτινες μᾶλλον ἐσκότισαν τὴν ἔννοιαν οὐκ ὀλίγων χωρίων, ἴον καὶ νῦν ἐτι μετὰ πολλὰς τῶν ἐκδοτῶν διορθώσεις μένουσι τινὰ ἀκατάληπτα, τὰ ὅποια διαφόρως ἀπεπειράθησαν οἱ τοῦ Κατούλλου ἐκδοταὶ νὰ διορθώσωσι καὶ ἐρμηνεύσωσι, καὶ διαφόρως γράφονται ἐν ταῖς τούτων ἐκδόσεσι. Καὶ τούτου λοιπὸν ἕνεκα ἦτο ἀναγκαῖα ἡ τοῦ κειμένου προσθήκη, ὅπως γείνη γνωστὸν κατὰ τινὰ ἔκδοσιν ἐγένετο ἡ μετάφρασις.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ ἡ παρεμβολὴ τῶν σωζομένων ἀποσπασμάτων τῆς τοῦ Καλλιμάχου ἐλεγείας εἰς τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ κ. Φιλητᾶ μετάφρασιν τῆς τοῦ Κατούλλου ἐπήνεγκεν εἰς τινὰ χωρία τοῦ ῥωμαϊκοῦ κειμένου ἀλλοίωσιν τῆς ἐννοίας. Ὡς ἐν στίχῳ 7, παρεμβολῶν ὁ κ. Φιλητᾶς τὸ

ἢ με Κόνων ἐδλεψεν ἐν ἡέρι τὸν Βερενίκης
βύστρουχον, ὅν κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς,

ἄφρησεν ἀνανταπάδοτον τὸ τεθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐλεγείας ὅς, ἢ τὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ πρωτοτύπου *qui*, ὅπερ ἔχει τὴν ἀπόδοσιν του εἰς τὸ *ille idem*.

Ἐν στίχῳ 48 παρεμβολῶν τὸ

ὡς χαλύβων πᾶν ἀπόλοιτο γένος,
γεῖθεν ἀντέλλοντα κακὸν φυτὸν οἱ μιν ἔφηναν,

μεθ' ὃ προσθέσας

καὶ σκληρὸν σφετέραις ἐπλάσαν ἰδοσύναις,

ἀπεμακρῦθη οὐκ ὀλίγον τοῦ ῥωμαϊκοῦ κειμένου.

Ἡ παρεμβολὴ τῶν ἀποσπασμάτων εἶχε καλῶς, ἂν ἦτο γνωστὸν ὅτι ὁ Κατούλλος μετέφρασε πιστῶς τὴν ἑλληνικὴν ἐλεγείαν. Ἄλλ' ὁ κ. Φιλητᾶς δεικνύει πολλοῦ, ὅτι ὁ Ῥωμαῖος ποιητὴς περισσοτέρως ἐξέφρασε τὰ τοῦ Καλλιμάχου. Τοῦτο δὲ δηλοῖ ὅτι τὸ ῥωμαϊκὸν κείμενον δὲν ἀντιστοιχεῖ πανταχοῦ εἰς τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον. Ἄν τὸ ἐναντίον ὁμῶς ἦτο βέβαιον, τότε ἂνευ δισταγμοῦ ἠθέλομεν ἐν τῷ στίχῳ 9, ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ κειμένῳ *nullis dearum*, γράφει *cunctis dearum*, διότι τὸ ἑλληνικὸν τοῦ Καλλιμάχου ἀπόσπασμα ἔχει, πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς, καὶ αὐτὸς ὁ Κατούλλος ἐν στίχῳ 33

*atqui ibi me cunctis pro dulci conjuge divis
non sine taurino sanguine pollicita es,*

καθόσον μάλιστα δὲν φέρεται ὁ λόγος, δι' ἣν ἀνατίθεται ἡ κόμη πολλοῖς καὶ οὐχί, ὅπερ σὺνηθεῖς ἐν ἀναθήμασιν, ἐνὶ θεῷ ἢ πᾶσι. Διὸ καὶ ὁ Γερμανὸς Haupt προέτεινεν ἤδη πρὸ ἐτῶν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσαις τὸ 1836 *Quaestiones Catullianae* (σελ. 80) νὰ γραφῇ *cunctis* ἀντὶ *nullis*, ὅπερ ὁμῶς δὲν ἠθέλησαν οἱ νεώτεροι τοῦ Κατούλλου ἐκδοταὶ νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὸ κείμενον, διότι ἐν οὐδεὶ χειρογράφῳ φέρεται.

Ἐν στίχῳ 10 νομίζει ὁ κ. Φιλητᾶς, ὅτι ὁ Κάτουλλος ἐν τοῖς

protendens brachia pollicita est,

εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὅμοια χωρία τοῦ Βιργιλίου. Ἡμῖν ὁμοίως φαίνεται πολὺ πιθανώτερον, ὅτι ἀμφότεροι οὗτοι οἱ Ῥωμαῖοι ποιηταὶ εἶχον ὑπ' ὄψιν τὴν ἀρχαιοτάτην τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων συνήθειαν, οἵτινες ἐν τῷ εὐχεσθαι ἐξέτεινον τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, πρὸς τοὺς οὐρανίους εὐχόμενοι· ἢ ὅτι μᾶλλον ὁ Κάτουλλος ἐμιμήθη ἐνταῦθα τὸν Καλλιμάχον, ὅστις βεβαίως εἰσήγε τὴν Βερενίκην ἐν τῇ ἐλεγείᾳ του, εὐχομένην κατὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθος, ὅπερ βεβαιῶσι ὁ Ἀριστοτέλης (περὶ οὐρανοῦ β, σελ. 400) λέγων, « πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀγκυλίζουσιν τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχὰς ποιούμενοι »· καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδος Γ. 275 καὶ Σ. 75 καὶ Ὀδυσσεΐας Ρ. 239 καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις, καὶ ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μηδείου λόγῳ §. 52.

Ἐν στίχῳ 28 γράφει ὁ κ. Φιλητᾶς

Τὸ οὐκ ἄλλος ἔτλη ἀραιότερος;

μεταφράσας οὕτω τὰ *quo non fortior ausit alis*, ἣν γραφὴν ἀληθῶς φέρουσι δύο χειρόγραφα παρὰ Λαχμάννω. Οὗτος ὁμοίως, ὡς καὶ ὁ τελευταῖος ἐκδότης τῶν τοῦ Κατούλλου ποιημάτων, ὁ Γερμανὸς **Rosbach**, προστίμησεν τὴν γραφὴν *fortius*, ὡς παρέχουσαν καλλιτέραν ἔννοιαν, καθότι διὰ τοῦ ἐπιφώτιστος τούτου λέγεται ὅτι ἡ τῆς Βερενίκης πράξις ἦτο τολμηροτέρα πάσης ἄλλης, ἐν ᾗ διὰ τοῦ *fortior* σημαίνεται ὅτι ἄλλοι εἰσὶν ἀραιότεροι αὐτῆς· ὅπερ βεβαίως δὲν ἠθέληεν εἰπεῖ ὁ ποιητὴς ἐν ἐγκωμίῳ τῆς βασιλίδος. Τίς δὲ ἡ γενναία αὕτη πράξις τῆς Βερενίκης, δι' ἣν λέγεται ὅτι ἔλαβεν ὁ ἀδελφὸς σὺζυγον, ἄδελφον. Ἐν τοῖς ἀστρονομικοῖς τοῦ Ἰγίνου (1, 2, κφ. 24) μετὰ τὰ περὶ τῆς κόμης τῆς Βερενίκης προστίθενται τάδε·

Hanc Berenicem nonnulli cum Callimacho dixerunt equos alere et ad Olympia mittere consuetam fuisse. Alii dicunt hoc amplius Ptolemaeum, Berenices patrem, multitudinem hostium perterritum fuga salutem petisse, filiam autem, saepe consuetam, insiluisse in equum, et reliquam exercitus copiam constituisse et complures hostium interfecisse; pro quo etiam Callimachus magnanimam dixit. Ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ τούτων οὐδαμοῦ ἄλλοθι γίνεται λόγος, ὅσον ἡμῖν γνωστὸν, δισταζομεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ **Haupt** νὰ πιστεύσωμεν τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα πρὶν ἢ βεβαιωθῶσι καὶ ἄλλοθεν, φοβούμενοι μὴ ἐπλάσθησαν πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἐν τῷ κείμενῳ λέξεων, ὅπως οὐχὶ σπανίως πλάθουσι τοιαύτας ἐξηγήσεις οἱ ἀρχαῖοι σχολιασταί.

Ἐν στίχῳ 37 ὀρθῶς εἰσεῖδεν ὁ κ. Φιλητᾶς ὅτι ἐν ταῖς λέξεσι τοῦ Κατούλλου *coelesti coetu* σημαίνεται οὐχὶ τὸ ἐν τῷ οὐρανῷ ἄθροισμα τῶν ἀστέρων, ἀλλ' ἡ ἐν τῷ ναῷ ὀμήγουρις τῶν οὐρανόωνων, οἷς ἀνέθηκεν ἡ Βερενίκη τὸν ἴδιον πλόκαμον· διότι ἀληθῶς λέγεται κατωτέρω ἐν στίχῳ 55 ὅτι μετὰ τὴν ἀνάθεσιν ταύτην ἐγένετο ἡ εἰς οὐρανοὺς ἀναβίβασις καὶ ὁ καταστροφισμὸς αὐτοῦ.

Ὡσαύτως ἀπέτυχε τοῦ ὀρθοῦ καθ' ἡμᾶς καὶ ἐν τῷ στίχῳ 54, εἰκάσας ὅτι ἐν ταῖς γραφαῖς **Cloridos** καὶ **Locridos** ὑποκρύπτεται ἡ ἀληθὴς γραφὴ **Cypriδος**, ἣτις εἶναι πλησιεστάτη ἐκείναις κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸ πλῆθος τῶν γραμμάτων, καὶ κατ' ἔννοιαν μᾶλλον πιθανή. Ἐπειδὴ τὸ ἐπίθετον τοῦτο τῆς Ἀφροδίτης ἀποδοτέον καὶ τῇ Ἀρσινόῃ ὡς Ἀφροδίτῃ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λατρουμένη. Τὴν αὐτὴν διορθώσιν προέτεινεν ἤδη τὸ 1846 ὁ Γερμανὸς **Bergk** ἐν τῇ φιλολογικῇ ἐφημερίδι (*Zeitschrift für Alterthums-wissenschaft* σελ. 472), ὁ δὲ τελευταῖος ἐκδότης τῶν Κατούλλου ποιημάτων εἰσήγαγεν ἄνευ δισταγμοῦ εἰς τὸ κείμενον αὐτό.

Ἀπίθκνα ὁμοίως φαίνονται ἡμῖν ὅσα περὶ τοῦ πτερωτοῦ ἵππου τῆς Ἀρσινόης λέγει, ἐπόμενος τῷ Ἰταλῷ Μάντη. Διότι, ὑποτιθεμένου ὅτι αἱ λέξεις *Arsinoes ales equos* ἔχουσιν ὀρθῶς, περὶ οὗ ἡμεῖς τοῦλάχιστον ἀμφιβάλλομεν ἕνεκα τοῦ ἀρχαίου τύπου *equos* καὶ τῶν ἐνταῦθα διαφόρων γραφῶν τῶν χειρογράφων, οὐδὲν τὸ κωλύον νὰ ἀποδοθῶσι πρῶτον πτερὰ καὶ τῷ Ζεφύρῳ, ἂν οὗτος ἀληθῶς νοεῖται ἐνταῦθα, ὡς οἱ ὑπομνηματισταὶ θέλουσι, καθότι πτερωτοὶ μυθεύονται καὶ εἰκονίζονται πολλάκις οἱ ἀνεμοὶ πάντες, ὡς ἐν τῷ πύργῳ τῶν ἀνέμων τοῦ Ἀνδρονίκου Κυβέρηστου ἐν Ἀθήναις (1), καὶ δεύτερον νὰ διαταχθῇ οὗτος ὡς ἄγγελος παρὰ τῆς Ἀρσινόης νὰ ἀναβιβάσῃ τὸν πλόκαμον εἰς τοὺς ἀστέρας. Ὁ κ. Φιλητᾶς ὁμοίως, μὴ θέλων νὰ δεχθῇ, ὅτι διὰ τῶν λέξεων *ales equos Arsinoes* νοεῖται ὁ Ζεφύρος, καὶ οὗτος μάλιστα ὡς ἴδιον κτήμα αὐτῆς, προτιμᾷ τὴν εἰκασίαν τοῦ Μάντου, καθ' ἣν ὁ πτερωτὸς οὗτος ἵππος ἄλλο τι δὲν εἶναι εἰμὴ ἡ μεγάλη στρουθὸς ἡ στρουθοκάμηλος, ἐφ' ἧς ἐσυνήλιζεν ἡ Ἀρσινόη νὰ ἐποχῆται κατὰ βασιλικὴν παραδοξοκοπίαν. Στηρίζει δὲ τὴν εἰκασίαν ταύτην εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Παισανίου, ὅστις ἐν Βοιωτικοῖς (κεφ. 31) λέγει· τάδε· « Καὶ Ἀρσινόης ἔστιν ἐν Ἐλικῶνι εἰκὼν, ἣν Πτολεμαῖος ἐγήμεν ἀδελφὸς ὢν· τὴν δὲ Ἀρσινόην στρουθὸς φέρει χαλκῇ τῶν ἀπτῆνων ».

Ἡμῖν ὁμοίως φαίνεται ἀπίθκνος ἡ τοῦ Ἰταλοῦ τούτου ποιητοῦ καὶ γραμματολόγου εἰκασία, καθ' ἣν

(1) Βλ. πλείω περὶ τούτου παρὰ **Voss Mythologische Briefe** τόμ. Α. σελ. 259, καὶ **Müller Archaeologie** §. 401 καὶ **Ovid. Met.** 1, 264.

πρώτον ἤδη μανθάνομεν ὅτι στρουθοκάμηλος γίνε-
ται ἄγγελος τῆς Ἀφροδίτης ταύτης ἀντὶ τῶν συνή-
θων τοῖς θεοῖς ἀγγέλων, καὶ ἀναβιβάζει εἰς οὐρανοὺς
τὸν τῆς Βερενίκης βόστρυχον! Καθ' ἡμᾶς ἡ τοῦ
Παυσανίου μαρτυρία περὶ τῆς εἰκόνης τῆς Ἀρσινόης,
ἐπὶ στρουθοῦ φερομένης, οὐδὲν πλέον ἐμφαίνει εἰμὴ
τὴν χώραν, ἧς ἐβασίλευε, καὶ ἐνθα ἀποθανοῦσα ἀ-
πεθεώθη ἢ βασιλὶς αὕτη, καὶ ἐν ἧ ἡ στρουθὸς εἶναι
ἐγγχώριον ἢ σύνθηες πτηνῶν. Τοιαῦται δὲ συμβολικαὶ
παρυστάσεις, τόπων σημαντικαί, εἰσι συνήθεις τῆ
ἀρχαία καλλιτεχνία.

Ἐκτὸς τούτων φαίνεται ἡμῖν καὶ ἄλλως ἀπίθα-
νον ὅτι βασιλὶς, καὶ παραδοξοκοπίαν ἔχουσα, ἤθελεν
ἀρέσκεσθαι νὰ ἐποχῆται ἐπὶ στρουθοκαμήλου, ἥτις
καὶ γεγυμνασμένοις εἰς τοῦτο ἀνδράσιν οὐχὶ εὐκο-
λος εἰς ἵπποσίαν ἡμῖν φαίνεται. Διὸ ἀποδεχόμενοι
ἐν ἐλλείψει ἄλλης κρείττονος τὴν ἐρμηνείαν τῶν
πλείστων ἐρμηνευτῶν, νομίζομεν ὅτι ὁ τῆς Ἀρσι-
νόης ὡς Ἀφροδίτης, πτερωτὸς ἵππος εἶναι ὁ Ζέφυ-
ρος (1), ὅς, καὶ ἄλλως ὢν ἄγγελος τῶν θεῶν (2),
ἐξετέλεσεν ἐνταῦθα ἔργον ἀγγέλου καὶ ὑπηρετοῦ
τῆς Ἀφροδίτης ταύτης, διὸ λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιη-
τοῦ (ἐν στιχ. 57) *famulus* (3) ταύτης, προτιμη-
θεὶς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ παντὸς ἄλλου, τοιαῦτα
ἔργα ἐκτελοῦντος θεοῦ, ὡς οἰκεῖος (4) καὶ γείτων
τῆς θεᾶς ταύτης, ἧς ὁ ναὸς ἔκειτο ἐπὶ τοῦ Ζεφυρίου
ἄκρου, φερωνύμου (5) τοῦ ἀνέμου τούτου, ἀφ' οὗ
καὶ ἡ ἐνταῦθα λατρευομένη ὡς Ἀφροδίτη Ἀρσινόη
καλεῖται Ζεφυρίτις παρὰ Κατούλλου καὶ τοῦ παρ' Ἀ-
θηναίῳ (7, 318) Καλλιμάχου καὶ Στεφάνου Βυζαν-
τίου (ἐν λ. Ζεφυρίον) ἢ αὐτῇ δὲ καὶ φιλοζέφυρος
ἐν τινι ἐπιγράμματι τοῦ Ἡδύλου παρ' Ἀθηναίῳ (11,
497).

Ἀλλὰ ζητεῖται τίνας ἐνεκα καλεῖται ὁ Ζέφυρος
equus ἢ *equos*. Ὑποθέτοντες ὅτι ἡ γραφὴ αὕτη ἔ-
χει καλῶς, περὶ ἧς ὁμοίως ἀμφιβάλλομεν, διότι ἤρ-
χουν τὰ πτερὰ τῷ ἀνέμῳ πρὸς ταχεῖαν ἐκτέλεσιν
τοῦ ἔργου, τὰ δὲ πτερὰ συνήθως δίδονται τοῖς ἀνέ-
μοις καὶ ἄλλοις θεοῖς ὡς σύμβολον τῆς κορυφότητος

καὶ ταχύτητος αὐτῶν, νομίζομεν ὅτι διὰ τῆς προσ-
θήκης τοῦ *equus* ἐδήλωσεν ὁ ποιητὴς πλεονεστικῶς
τὴν ταχύτητα τοῦ ἀνέμου καὶ οὐδὲν ἄλλο. » (1)

Ἄν τις ὁμοίως προτιμᾷ τὴν γραφὴν *eques*, ἐξ ἧς
προῆλθε καθ' ἡμᾶς ἡ *equos*, τότε λέγεται ὁ Ζέφυ-
ρος πτερωτὸς ἵππευς, ὡς φερόμενος ἐπὶ τῶν πνοῶν
ὡς ἐπὶ ἵππου, ὅπως καὶ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Φοινίσ-
σαις στιχ. 220 λέγεται ὁ αὐτὸς Ζέφυρος ἵππεύς:

Ζεφύρου πνοαῖς ἵππεύσαντος ἐν οὐρανῷ.

καὶ παρὰ Βιργιλίῳ Αἰν. 2, 416.

*confligunt Zephyrusque Notusque et
laetus Eois Eurus equis.*

καὶ Ὀρατίῳ ἐν ᾠδ. 4, 4, 44

Eurus per Siculas equitavit undas.

Οὕτως ἐκλείπει ἡ ἀρχαϊκὴ γραφὴ *equos*, ἡ δὲ
εἰσαγομένη εἰς τὴν λέξιν ταύτην μεταβολὴ ἐλαχί-
στη οὖσα, αἶρει οὐκ ὀλίγας δυσκολίας τῆς ἐννοίας.
Διὰ τοιαύτης ἐρμηνείας ἀποφεύγομεν ἔτι τὴν ἐξη-
τημένην καὶ ἀπόκρυφον ἐκείνην μυθικὴν συγγένειαν
τῆς στρουθοκαμήλου πρὸς τὸν αἰθίοπα Μέμνονα, ἣν,
ἐπόμενος τῷ Μόντῃ, φέρει καὶ ὁ κ. Φιλητᾶς, ὅπως
δικαιολογήσῃ τὴν ἐν τῷ κειμένῳ λεγομένην τούτου
συγγένειαν ἢ μᾶλλον ἀδελφότητα πρὸς τὸν *ales e-*
quus, ἥτις ὁμοίως καὶ πάλιν δὲν ἐξηγεῖται ἀκριβῶς
ὑπὸ τοῦ μύθου τούτου (1)· διότι πτηνῶν, γεννηθέντα
ἐκ τῆς τέφρας τοῦ Μέμνονος, οὔτε ἀδελφοὶ τούτου
εἰσὶν, οὔτε στρουθοκάμηλοι.

Ἐν στιχῷ 58 μεταφράζων ὁ κ. Φιλητᾶς τὰ

grata Canopieis incola litoribus

πότινα Κανωθείων αἰγιαλῶν νηέτις,

καλῶς μὲν ἐρμηνεύει, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ *grata*, ὅπερ φαί-
νεται ἡμῖν περιττὸν καὶ οὐχὶ καλὴν ἐννοίαν παρέχον,
διότι ὁ ἐνοικῶν ἐν τινι τόπῳ θεὸς εἶναι πάντως *grat-*
us incola, ἄλλως δὲν ἤθελεν οἰκεῖ ἐν αὐτῷ, νομί-
ζομεν ὅτι ἔπρεπε νὰ προτιμῆσθαι τὴν ὑπὸ Λαχμάννου
εἰσαχθεῖσαν εἰς τὸ κείμενον γραφὴν *Graia*, ἣν καὶ ὁ
τελευταῖος ἐκδότης ἐτήρησεν. Ἐπειδὴ δὲ αὐτῆς δια-
στέλλεται ἡ Ἀρσινόη Ἀφροδίτη ὡς ἑλληνικὴ θεὰ ἐν
χώρα Ἀίγυπτια οἰκοῦσα, ἥτοι μὴ ἑλληνικῆ, ἀπὸ τῶν
λοιπῶν ἐγγχωρίων θεῶν διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῶν δι'
αὐτὸ τοῦτο παρατιθεμένων λέξεων *Graia Canopieis*.

Ὁ ἐπόμενος τούτῳ στίχος φαίνεται ἐν ἀρχῇ πα-
ρεφθαρμένος· τὸ δὲ *sidere ibi* ἐτέθη ἐξ εἰκασίας ἀντὶ
τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις ἀκαταλήπτων. *Hi dii ven,*
ἅπερ καὶ οἱ τελευταῖοι ἐκδότες ἀμυχανοῦντες πῶς
νὰ διορθώσωσιν, ἄφησαν ἀμετάβλητα, εἰ καὶ οὐ-
δεμίαν ἐννοίαν παρέχουσιν· ἀλλὰ καὶ ἡ γραφὴ *si-*

(1) Παρὰ Φιλοστράτῳ ἐν εἰκόσι (σελ. 400 ἐκδ. Kayser) φέρει πτερὰ ἐπὶ τῶν προτάφων. Κατὰ Preller (ἐν Gr. Mythol. A'. σελ. 376 τῆς β' ἐκδ.) εἰκονίζεται ὁ Ζ. ἐπὶ τινος εἰκόνης, εὐρεθείσης ἐν Πομπηίᾳ, νεανίας ἐστεμμένος μύρ-
τοις καὶ φέρων πτερὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὤμων.

(2) Virg. Aen. 4, 562.

Eccl. 3, 73.

(3) Ὅτι τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἀποδίδεται μόνον εἰς τὸν Ζέ-
φυρον, θέλει ἰδεῖ καὶ ὁ κ. Φιλητᾶς ἐν δευτέρῃ ἐπιθεωρήσει
τοῦ κειμένου, διότι καὶ ἡ ἐννοία τοῦ λόγου καὶ ἡ γραμμα-
τικὴ ἀπαιτοῦσιν οὕτω.

(4) Lucret. de R. N. 5, 736. Gerhard gr. Mythol. §. 479, 5).

(5) Στράβ. 17 σελ. 838. Περὶ τῆς Ἀρσινόης καὶ τοῦ
ναοῦ ταύτης ἐγράφη ἰδίᾳ μονογραφία ὑπὸ Hecker (commen-
tatio critica de Arsinoe), ἣν ὁμοίως δὲν εἶδον.

(1) Πρὸς Σοφοκλέα ἐν Ἀντιγ. 940 καλοῦντά τινα τῶν
Βιρεάδων ἄμιππον, ἥτοι ἵππου ταχύτητα ἔχουσαν.

(2) Ovid Met. 13, 576. Αἰλ. περὶ φύσ. ζώων 5, 1. Παυσ.
10, 34, 2.

dere ibi, ὅσον καὶ ἂν πλησιάζῃ εἰς τὰ τῶν χειρογράφων δὲν ἀρκεῖ ὅμως δυσχερεῖς τινὰς τῆς ἐννοίας.

Ἐν στίχῳ 90 μεταφράσας ὁ κ. Φιλητᾶς τὰ *Iustis luminibus* διὰ τῶν ἑορτασίμοις φάσει, ταυτέστιν ἡμέραις, ἐπέτυχε τοῦ ὀρθοῦ διότι παρὰ Ῥωμαίοις ποιηταῖς ἡ λέξις *lumen* εὔρηται ἐνίοτε ἀντὶ τῆς *dies* ὡς παρὰ Κικέρωνι ἐν τῷ ὑπὲρ Ραβιρίου Ποστ. λόγῳ κεφ. 11. ἐκ τινος τραγωδίας τοῦ Ἐνίου.

**Si te secundo lumine hic offendero
Moriere.**

καὶ παρὰ Βιργιλίῳ ἐν Αἰν. 6, 356. *Vix lumine quarto Prospexi Italiam.*

Ἐν τῷ 91 ὅμως στίχῳ νομίζομεν ὅτι ματαιοπονεῖ ὁ κ. Φιλητᾶς, φέρων γραφὰς πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀποδοκιμαθείσας καὶ διορθώσεις παρατόλμους καὶ περιττάς, δι' ὧν μεταβάλλονται οἱ δύο τελευταῖοι τῆς ἐλεγείας στίχοι. Καὶ ἀξιεπίκινος μὲν εἶναι ὁ κατὰ τὸν 16 αἰῶνα ἀκμάσας Ἕλληνα Μάρουλλος, πρῶτος ἀποπειραθεὶς κατὰ τὴν τότε κριτικὴν νὰ συμβιβάσῃ τὰ κατ' αὐτὸν ἀσυμβίβαστα δι' ἄλλαγῆς τῶν τοῦ κειμένου λέξεων, νῦν ὅμως τοιαύτη κῆρυξ κριτικὴ ἀποδοκιμάζεται· οὐδὲ συγχωρεῖται νὰ ἀνταλλάσσωμεν τὰς τῶν χειρογράφων γραφὰς κατὰ τὸ δοκῶν, ὅπως πορισθῶμεν ἐκ τοῦ κειμένου ἢν ἡμεῖς θέλομεν ἐννοίαν. Ἡ νῦν κριτικὴ ἀποπειρᾶται νὰ διορθώσῃ τὸ κείμενον, ὅπου τοῦτο εἶναι ἐφθαρμένον, κατὰ τὰ σωζόμενα ἴχνη τῶν λέξεων, οὐδόλως ἢ ἐλάχιστον ἀπ' αὐτῶν μακρονομήσῃ. Καὶ ὅπου τοῦτο ἐγγωρεῖ, εἰσάγει νέας λέξεις, ὡς ἀνωτέρω ἐν τῷ στίχῳ 58 ἀντὶ τοῦ *grata* τὸ *Graia*, ὅπου δὲ ἀδυνατοῦσι νὰ εὑρωσι λέξεις πλησιαζούσας πρὸς τὰς τῶν χειρογράφων, ὁμολογοῦσι τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, καὶ ἀφίνουσι τὸ κείμενον νὰ διορθώσωσιν ἄλλοι, ἀναζητοῦντες καλλιτέρας γραφὰς ἐν τοῖς χειρογράφοις. Χωρὶα δὲ ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ περιμένοντα τὴν διορθώσαντα αὐτὰ ἐκτὸς ἄλλων εἶναι καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ 99 στίχου, καθ' ἡμᾶς δὲ καὶ ὁ 78, ἐνθα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς τοῦ στίχου ἐννοίας ἀπαιτεῖται τὸ τοῦ μέτρου ἢ δοχείου ὄνομα, ὅπερ μετατρέπη, εἰς τὴν λέξιν *millia* ἀβλεψίξ ἴσως τῶν ἀντιγραφῶν (1).

(1) Κοινώσαντες τῷ κ. Φιλίππῳ Ἰωάννου τὴν περὶ τοῦ στίχου τούτου δοξάν ἡμῶν, εὑρομεν σύμφωνον. Οὗτος δὲ ὑπερον, ἀναζητήσας τίς λέξις ἀρμόζει εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ στίχου καὶ τὸ μέτρον, προέβαιεν ἡμῖν ὡς τοιαύτην, τὴν *muethia* ἢ *muethes*, ταυτέστι *vasa*, ἀντὶ τῆς ἐν τῷ κειμένῳ *millia*. Σημαίνει δὲ αὕτη, μετὰ τοῦ *vasa* ἢ καὶ ἀνευ τούτου τιθεμένη, πολυτιμώτατα ὄργανα ἐξ ἄρυκτης ἀλλ' ἀγνώστου ὕλης, ἅτινα κατὰ Πλίσιον (ἐν τῇ φυσ. ἱστορ. 37, 2, 7) ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ ἦσαν ἐξ ἀρχῆς γνωστά, ἐν Ῥώμῃ δ' ἐγνώσθησαν κατὰ πρῶτον τὸ 61 π. Χ., Πομπηίου τοῦ μεγάλου κομίσαντος ταῦτα ἐξ Ἀσίας. Ἡ προτεινομένη λέξις φαίνεται ἰκανῶς κατάλληλος καὶ ἀρμόζουσα τῷ μέτρῳ καὶ τῇ ἐννοίᾳ τοῦ στίχου, καὶ παρὰ τοῖς ὑπε-

Τὸ ἐν λόγῳ ὅμως χωρίον ἐδιορθώθη ἤδη προσεκκόντως ὑπὸ τοῦ Λαχμάννου, ὥστε οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔμεινε τοῖς μετ' αὐτὸν Γερμανοῖς ν' ἀποδεχθῶσι τὴν διορθώσιν καὶ νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὸ κείμενον. Ἡ διὰ τῆς διορθώσεως τοῦ Λαχμάννου εἰσαχθεῖσα λέξις *congruerint*, πάσης ἄλλης ἤττον ἀπομακρονομένη τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις σημειουμένων, παρέχει ἀρίστην ἐννοίαν. Ἐπειδὴ ἡ κόμη ἐν τῇ ἀθυμίᾳ ἐπὶ τῇ ἀποκοπῇ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς Βερενίκης καὶ τῷ καταστερισμῷ αὐτῆς, εὐχεταὶ νὰ διατραυχθῇ καὶ ἀνατραπῇ ἡ τῶν ἄστρον τάξις, καὶ νὰ πλησιάσωσι μακρὰν κείμενοι ἀστερισμοί, ὡς ὁ Ἰδροχόος καὶ Ἰρίων, ἀλλὰ νὰ γείνη αὐτῇ καὶ πάλιν πλόκαμος τῆς κόμης τῆς Βερενίκης.

Ἐν τέλει, ἀποπερατοῦντες τὰς ὀλίγας ταύτας παρατηρήσεις, δε προεκάλεσεν ἡ χαρὰ ἡμῶν ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει τοιούτων φιλολογικῶν ἐργασιῶν, αἵτινες ἐνεκα τῆς ἐπικρατούσης σήμερον παρ' ἡμῖν ῥαστώνης καὶ καινοσπουδίας κατέστησαν σπάνια ἀληθῶς καὶ μοναδικὰ φαινόμενα ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς φιλολογίᾳ, ἐκφράζομεν τὴν εὐχὴν, ὅπως ταχέως ἀναγνώσωμεν καὶ ἄλλων, μήπω ἐξελληνισθέντων Ῥωμαϊκῶν ποιημάτων, καὶ μάλιστα σαφεστέρων καὶ τερπνοτέρων οἷα πολλὰ ἔχει ἡ τῶν Ῥωμαίων ποίησις, μετάφρασιν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ καλάμου τοῦ κ. Φιλητᾶ.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 26 Ἰουλίου 1865.

ΕΥΘ. ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΥ ΜΟΥ.

Τὰ ἀνιάτορα τοῦ Hampton Court ἐν Ἀγγλίᾳ.

Εἰς ἀπόστασιν 3 1/2 λευγῶν ἀπὸ τοῦ Λονδίνου, ἐπὶ τῆς καταφύτου ὁχθῆς τοῦ Ταμίσεως ποταμοῦ καὶ παρὰ τὴν κομόπολιν τοῦ Hampton Court, ὑψοῦται οἰκοδόμημα γιγαντιαῖον, μέγαρον μεγαλοπρεπέστατον, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ ἐξωτερικῶς καὶ ἐ-

ρον Ῥωμαίοις ποιηταῖς ἀπαντᾶται ἐνίοτε ὡς παρὰ Προπερτίῳ (3, 40, 22) *murtheus onyx*. Βλ. καὶ ἄλλα χωρία παρὰ τοῖς ὑπομνημονισταῖς τούτου καὶ τοῦ Πλίνιου, πλείω δὲ παρὰ Becker (ἐν τῷ Γάλλῳ τόμ. 3' σελ. 272 καὶ 276, β' ἐκδ.) ὅστις φέρει πάντας τοὺς περὶ τούτου γράψαντας ἀρχαίους καὶ νέους, διαφανοῦντας ὅμως περὶ τοῦ τῆς φύσεως καὶ χρήσεως τῶν ἀγγείων τούτων. Ἄδηλον ὅμως ἂν ἐν τῇ ἑλληνικῇ τοῦ Καλλιμάχου ἐλεγείᾳ ὑπῆρχε τοιαύτη λέξις, ἥτις καὶ τοῖς λοιποῖς Ἕλλησιν εἶναι σχεδὸν ἀγνωστος. Ὁ Κάτουλλος ἐν στίχῳ 82 καλεῖ τὸ μυροδόχον ἀγγεῖον ὄνομα (*onyx*) ἀπλῶς ἀντὶ παντός ἄλλου ὀνόματος, *jucunda mihi munera libet onyx*. Ἴσως καὶ ἐκεῖ ὑπῆρχε *munera* ἀντὶ *millia*.